

HILDUR ELÍN VIGNIR OG IÐUNN KJARTANSDÓTTIR

ÞORI ÉG, GET ÉG, VIL ÉG?

Raunfærni er samanlögð færni sem einstaklingur hefur náð með ýmsum hætti, s.s. starfsreynslu, starfsnámi, frístundanámi, skólanámi, félagsstörfum og fjölskyldulífi. Mat á raunfærni byggist á þeirri hugmynd að nám fari fram við alls konar aðstæður og í alls konar samhengi. Á þessu ári gerðu IÐAN fræðslusetur og Fræðslumiðstöð atvinnulífsins samning um framkvæmd raunfærnimats í iðngreinum og fékk þróunarverkefnið vinnuheimið Bættu um betur. Á vinnumarkaðnum er fólk með mikla færni í starfi en ekki tilskilda menntun. Með raunfærnimatsverkefninu Bættu um betur er verið að gefa einstaklingum tækifæri á að efla sjálfa sig og stöðu sína á vinnumarkaðnum. Það sem reynslan hefur sýnt okkur er að stuðningur og hvatning frá náms- og starfsráðgjafa skiptir miklu máli fyrir alla aðila sem koma að raunfærnimatinu og næstu skrefum að því loknu.

Hildur Elín Vignir

Iðunn Kjartansdóttir

Margir einstaklingar á vinnumarkaðnum hafa í gegnum áralanga reynslu byggt upp umtalsverða færni í ákveðinni iðngrein en ekki lokið námi af einhverjum ástæðum.

Þessir einstaklingar búa yfir færni sem vert er að skoða og meta. Raunfærni er samanlögð færni sem einstaklingur hefur náð með ýmsum hætti, s.s. starfsreynslu, starfsnámi, frístundanámi, skólanámi, félagsstörfum og fjölskyldulífi.

Bættu um betur er þróunarverkefni þar sem gengið er út frá því að eðlilegt sé að meta færni sem til staðar er, óháð því hvernig hennar hefur verið aflað. Verkefnið felst í því að búa til leiðir til að meta færni þátttakenda, stöðu þeirra og gefa þeim kost á að ljúka námi sínu. Mat á raunfærni byggist á þeirri hugmynd að nám fari ekki eingöngu fram innan formlega skólakerfisins heldur í alls konar aðstæðum en að allt nám sé verðmætt og það sé skjalfest óháð því hvar þess hefur verið aflað. Tilgangur

raunfærnimats er að draga fram og meta fjölbreytilega raunfærni sem einstaklingurinn býr yfir.

Raunfærnimatsferlið er í fimm liðum. Í fyrsta lið er upplýsingum miðlað, skimunarviðtal á sér stað hjá náms- og starfsráðgjafa og þátttakendur afla gagna um náms- og starfsferil sinn. Að því loknu hefst skráning í færniöppu og þar er skjalfest almenn færni og sjálfsmat þátttakenda á faggreinum námsins. Greiningarviðtal á sér stað þegar skráningu í færniöppu er lokið og þar hittast fagaðilar og þátttakandinn en honum til stuðnings er náms- og starfsráðgjafi. Að loknu greiningarviðtali liggur fyrir hvort einstaklingurinn uppfylli þau skilyrði sem sett eru til viðmiðunar að loknum áfanga. Ef viðmiðin eru uppfyllt þá er viðurkenning vottuð af samstarfsskóla verkefnisins. Í flestum tilvikum stendur eitthvert nám eftir og þá er unnið að námsáætlun fyrir þátttakandann til þess að hann geti lokið því námi sem eftir er og farið í sveinspróf.

Þegar litið er yfir raunfærnimatsverkefnin, sem unnið hefur verið að hjá IÐUNNI – fræðslusetri, þá sjáum við að þátttakendur eiga það sameiginlegt að velta fyrir sér þremur spurningum. **Þori** ég að fara aftur í nám? **Get** ég farið í nám með allar þær skuldbindingar sem ég þarf að standa við? **Vil** ég vinna að því markmiði að klára nám mitt og ljúka sveinsprófi?

Það sem af er árinu hefur raunfærnimat verið framkvæmt í vinnustaðanámi í matreiðslu og í faggreinum húsmiða. Byrjuð er vinna með hópum í bilgreinum og næstu raunfærnimatshópar verða í kjötskurði, framreiðslu, hársnyrtiðn og húsmiði.

Námsráðgjafar IÐUNNAR fræðsluseturs hafa átt gott samstarf við einstaklinga sem til okkar hafa leitað í raunfærnimat. Þeir hafa veitt þeim stuðning, ráðgjöf og

eftirfylgni eins og ber að gera í raunfærnimatsferlinu. Það hefur vakið athygli okkar hve margir þátttakendanna eiga við námsörðugleika að stríða, hafa slæmar minningar er tengjast skóla og lágt sjálfsmat. Þar af leiðandi hefur þurft að veita mikinn stuðning, traust og einlægni í ráðgjafarferlinu til þess að þeir stígi fyrsta skref af mörgum til að ljúka námi í þeirri iðngrein sem þeir hafa margir hverjir starfað við í tugi ára.

Hindranir eru alltaf á vegi fólks og erum við misjafnlega í stakk búin til að vinna á þeim. Einstaklingarnir sem komið hafa í raunfærnimat hjá IÐUNNI fræðslusetri hafa flestir upplifað hindranir á skólagöngu sinni en hafa áhuga á að ljúka námi. Hindrunin, sem bíður þeirra í dag, er að þeir hafa vissar skuldbindingar svo sem við fjölskyldu, störf og atvinnurekendur svo eitthvað sé nefnt. Þátttakendur þurfa því mikinn stuðning frá umhverfi sínu auk þess að læra tímastjórnun og markmiðssetningu.

Þátttakendur raunfærnimats þurfa að hafa vilja og áhuga á að vinna með sjálfan sig því í raunfærnimati hafa orðin „þú uppskerð eins og þú sáir“ mikið gildi. Það má segja að viljinn til að klára sveinspróf hafi verið drifkraftur fyrir marga þar sem sveinspróf mun að þeirra mati veita þeim frelsi á vinnumarkaði og efla sjálfsmynd þeirra í starfi.

Þegar raunfærnimatsferlinu er lokið þá þurfa einstaklingar iðulega að setjast á skólabekk og klára það sem eftir stendur af almennum greinum og faggreinum. Reynt hefur sýnt okkur að samstaða og stuðningur innan raunfærnimatshópsins hefur mikið að segja þegar þátttakendur ihuga næstu skref og eigi þátt í því að ríflega 90% þátttakenda hafa skráð sig í nám. Einnig getur skipt sköpum að í kjölfar raunfærnimats sé boðið upp á fjölbreyttar námsleiðir til að ljúka námi og er það í höndum framhaldsskólanna eða hjá fullorðinsfræðsluaðilum.

Raunfærnimat er tilvalið fyrir einstaklinga sem eru reiðubúnir að leggja á sig vinnu, hafa verið duglegir að leita sér vitneskju og færni á sínu sviði og hafa ákveðin markmið að leiðarljósi. Einstaklingur, sem tekur þátt í ferlinu með þetta í huga, getur gjörbreytt stöðu sinni eins og reynt hefur sýnt. Sem dæmi má nefna einstakling sem var hálfnaður með faggreinarnar í sinni iðngrein en hafði lokið öllum almennu greinum. Hann fékk 27 einingar metnar af fag-

greinum og nú er hann að ljúka þeim sem eftir stóðu. Á einu ári mun staða hans gjörbreytast þar sem hann mun ljúka námi af sinni iðnbraut, klára stúdentspróf af starfsnámsbraut og hefja nám í meistarskólanum um áramótin.

Að þessu sögðu er ljóst að raunfærnimat getur gefið einstaklingum von, trú, hvatningu og tækifæri til að efla sjálfa sig og stöðu sína á vinnumarkaðnum með því að ljúka námi á eigin forsendum. Þar sem viljinn er til staðar getur umhverfið og hvatningin skipt sköpum fyrir getuna og kjarkinn.

UM HÖFUNDANA

Hildur Elín Vignir er framkvæmdastjóri IÐUNNAR fræðsluseturs. Hún hefur B.Ed.-próf frá Kennaraháskóla Íslands og diplómu í náms- og starfsráðgjöf. Hildur Elín var áður meðeigandi hjá IMG sem í dag heitir Capacent.

Iðunn Kjartansdóttir starfar sem náms- og starfsráðgjafi hjá IÐUNNI fræðslusetri. Hún er með MA-próf í náms- og starfsráðgjöf frá Háskóla Íslands og B.Ed.-próf frá Kennaraháskóla Íslands. Helstu verkefni hennar tengjast mati á raunfærni og náms- og starfsráðgjöf á vinnustað.

ABSTRACT

Real competency is the total competency that the individual has acquired by various means, for example, through work experience, vocational training, formal schooling, extracurricular studies, social activities, and family life. Validation of real competencies is based on the idea that education takes place in all kinds of circumstances and context. This year IÐAN, and the FA Centre reached an agreement on validation of real competencies in trades under a project titled Do Better (Bættu um betur). There are numerous people on the labour market with plenty of skills but little formal education. The aim of this project is to enable individuals to grow and improve their position on the market. Experience has taught us that support and encouragement from study and career counsellors are of vital importance for all those involved in the real competency assessment and in the first steps taken after that.